

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z HISTORII W KLASIE V

Przedmiotowy system oceniania zawiera szczegółowe kryteria, które dotyczą wiadomości i umiejętności, jakie powinien opanować uczeń w ciągu roku nauki historii i społeczeństwa w kl.5.

Punktacja za wykonanie zadań na sprawdzianach i testach:

0-29%	30%- 49%	50%-69%	70%-89%	90% - 97%	98%- 100%
niedostateczny	dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący

Każdy sprawdzian można poprawiać tylko jeden raz.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą.

Ocenę celującą na półroczu/ koniec roku otrzymuje uczeń, który opanował materiał nauczania w stopniu pełnym.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

Ocenie podlega:

- wkład ucznia w przebieg lekcji w formie: wypowiedzi ustnych, pracy w grupach, pracy samodzielnej na lekcji
- praca domowa,
- odpowiedź ustna, (3 ostatnie lekcje)
- kartkówka (3 ostatnie lekcje)
- sprawdzian (praca klasowa),

- test kompetencji
- udział w olimpiadach, konkursach przedmiotowych.

Sprawdziany (prace klasowe), testy kompetencji, zapowiedziane kartkówki

Sprawdziany (prace klasowe), testy kompetencji i zapowiedziane kartkówki są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuści sprawdzian (pracę klasową), test kompetencji, zapowiedzianą kartkówkę to powinien ją napisać lub zaliczyć w formie odpowiedzi ustnej (decyduje nauczyciel):

- jeśli nie była to dłuższa nieobecność na najbliższej lekcji,
- w przypadku dłuższej nieobecności najpóźniej w ciągu dwóch tygodni od powrotu do szkoły (termin ustala uczeń z nauczycielem).

Uczeń ma prawo do jednorazowej poprawy oceny ze sprawdzianu, w przypadku oceny niedostatecznej ma obowiązek poprawy oceny.

Testy kompetencji nie podlegają poprawie.

Uczeń, obecny na zajęciach, który celowo nie odda pracy, kartkówki czy sprawdzianu otrzymuje ocenę niedostateczną za daną pracę.

Nieprzygotowania do lekcji.

Uczeń ma prawo dwukrotnie w półroczu zgłosić przed rozpoczęciem lekcji nieprzygotowanie bez ponoszenia konsekwencji. Nie dotyczy to sprawdzianów (prac klasowych), zapowiedzianych kartkówek i lekcji powtórzeniowych. Zgłoszenie nieprzygotowania nie upoważnia ucznia do braku pracy na bieżącej lekcji.

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej:

1. Uczeń lub jego rodzice ubiegający się o podwyższenie oceny zwracają się z pisemnym wnioskiem (np. za pośrednictwem Librusa) do nauczyciela danych zajęć w terminie 3 dni roboczych od otrzymania informacji o przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej.
2. O uzyskanie wyższej o jeden stopień niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej mogą ubiegać się wszyscy uczniowie, o ile spełnią następujące warunki:
  - 1) frekwencja na zajęciach z danego przedmiotu nie może być niższa niż 80 % (z wyjątkiem długotrwałej choroby ucznia);
  - 2) wszystkie nieobecności na zajęciach z danego przedmiotu muszą być usprawiedliwione;

3) uczeń przystąpił do wszystkich przewidzianych przez nauczyciela sprawdzianów lub popraw.

3. Uczeń spełniający wszystkie warunki przystępuje do sprawdzianu (lub innej formy, którą wyznaczy nauczyciel) obejmującego materiał określony w wymaganiach edukacyjnych na ocenę, o którą się ubiega.

4. W przypadku niespełnienia któregokolwiek z warunków, o których mowa w pkt 3 wniosek ucznia/ rodzica zostaje odrzucony, a nauczyciel informuje o tym ucznia lub/i jego rodziców.

5. Termin sprawdzianu, który powinien się odbyć najpóźniej na 3 dni przed rocznym klasyfikacyjnym zebraniem Rady Pedagogicznej, ustala nauczyciel.

6. Podwyższenie przewidywanej oceny rocznej może nastąpić w przypadku, gdy ze sprawdzianu przygotowanego przez nauczyciela uczeń uzyskał minimum 80% punktów.

TEMAT LEKCJI	WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
	Poziom konieczny ocena dopuszczająca	Poziom podstawowy ocena dostateczna	Poziom rozszerzający ocena dobra	Poziom dopełniający ocena bardzo dobra	Poziom wykraczający ocena celująca
1. Czas w historii	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji rzymski system zapisywania liczb <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: prehistoria, epoka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, czym historia różni się od prehistorii wymienić epoki należące do prehistorii i historii przedstawić ramy chronologiczne epok historycznych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: chronologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że podział na epoki jest umowny 		

	<p>wiek (stulecie), historia, tysiąclecie</p> <ul style="list-style-type: none"> zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego 				
2. Od myśliwych do rolników	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rewolucja neolityczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie obszar Bliskiego Wschodu porównać koczowniczy tryb życia z osiadłym 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: paleolit (starsza epoka kamienna), neolit (młodsza epoka kamienna), rzemiosło <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić skutki rewolucji neolitycznej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> podstawowe zajęcia ludzi epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić najważniejsze informacje dotyczące warunków życia ludzi w epoce paleolitu i neolitu wyjaśnić, dlaczego zmiany w sposobie życia ludzi epoki neolitu nazwano rewolucją neolityczną 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> ramy chronologiczne epoki paleolitu i neolitu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować epokę paleolitu i neolitu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie rewolucji neolitycznej
3. Cywilizacje Sumerów, doliny Indusu i Chin	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> nazwy rzek, nad którymi powstały pierwsze cywilizacje <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Mezopotamia, Żyzny Półksiężyc <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Żyzny Półksiężyc zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizacje Starożytnego Wschodu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: pismo obrazkowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić wspólne cechy pierwszych cywilizacji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: społeczeństwo, miasto-państwo <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić osiągnięcia Sumerów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: cywilizacja, podział pracy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania mieszkańców doliny Indusu oraz Chin 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, w jaki sposób narodziła się cywilizacja Sumerów

	(Mezopotamii), cywilizacje nad wielkimi rzekami (Indie i Chiny)				
4. Starożytny Egipt	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: państwo, faraon, monarchia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować w czasie i przestrzeni cywilizację starożytnego Egiptu • przedstawić warunki naturalne panujące w Egipcie • rozpoznać starożytne pismo egipskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • system sprawowania władzy w Egipcie • organizację społeczeństwa w starożytnym Egipcie • rodzaje pisma stosowane w starożytnym Egipcie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: pisarz, hieroglify, papyrus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w czasie istnienie monarchii w Egipcie • wytłumaczyć, co oznacza stwierdzenie, że Egipt był darem Nilu i jakie znaczenie miała ta rzeka dla starożytnego Egiptu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: danina • na czym polegała trudność w posługiwaniu się pismem hiero-glicycznym <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić uprawnienia faraona • wyjaśnić, jaką rolę w państwie egipskim odgrywali pisarze 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ustrój, wezyr, prowincja • z czego wynikała i na czym polegała nieograniczona władza faraona <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostrzec zależność między położeniem geograficznym a narodzinami cywilizacji egipskiej • scharakteryzować strukturę społeczeństwa w Egipcie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: monarchia despotyczna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować funkcjonowanie państwa egipskiego
5. Wierzenia starożytnych Egipcjan	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • głównych bogów starożytnego Egiptu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: politeizm (wielobóstwo), mumia, piramida 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system wierzeń w Egipcie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: balsamowanie, sarkofag <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jaką rolę w wierzeniach Egipcjan odgrywał faraon • opowiedzieć, w jaki sposób 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić jedną z teorii na temat sposobu, w jaki budowano piramidy • przedstawić wyobrażenia Egipcjan na temat życia pozagrobowego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: sąd Ozyrysa, tzw. Księga Umarłych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić etapy procesu mumifikacji zwłok • omówić poszczególne

			faraonowie próbowali zapewnić sobie życie wieczne		etapy sądu Ozyrysa nad duszą zmarłego Egipcjanina
6. Starożytny Izrael	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Abrahama, Dawida, Salomona <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Biblia, monoteizm (jedyńobóstwo), Stary Testament, Nowy Testament, judaizm, Dekalog <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić różnicę między monoteizmem a politeizmem wskazać na mapie Palestynę, królestwo Judy, królestwo Izraela oraz Jerozolimę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> symbole judaizmu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Ziemia Obiecana, Izrael dwoistość znaczenia słowa Żydzi <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie pierwsze siedziby Żydów scharakteryzować system wierzeń w starożytnym Izraelu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Biblia hebrajska, Tora <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić znaczenie Biblii podać różnicę między Biblią hebrajską a Biblią chrześcijańską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty związane z dziejami Żydów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: tzw. niewola babilońska z czego wynika ostrożność, z jaką historycy podchodzą do Biblii jako źródła historycznego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ocenić znaczenie Biblii w dziejach ludzkości 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o losach narodu żydowskiego
7. Demokracja ateńska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Peryklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: polis, demokracja na czym polegała demokracja ateńska <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zgromadzenie ludowe, rada pięciuset, sąd ludowy, ostracyzm na czym polega wyjątkowość demokracji ateńskiej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> umieścić w czasie 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Hellada, Hellenowie, barbarzyńcy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację polityczną starożytnej Grecji przedstawić procedurę ostracyzmu 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> organizację społeczeństwa w Atenach peryklejskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> dłaczego Grecy nie utworzyli jednego państwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować strukturę społeczeństwa Grecji

	<ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Grecję i Ateny 	<p>powstanie i rozwój demokracji ateńskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> porównać pozycję mężczyzny, kobiety i niewolnika w społeczeństwie ateńskim 	<p>sprawowania władzy w Atenach peryklejskich</p> <ul style="list-style-type: none"> dostrzec różnice między demokracją ateńską a demokracją współczesną 	
8. Mitologia grecka	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> najważniejszych bogów greckich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: bogowie olimpijscy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Olimp wyjaśnić, jak mieszkańcy Grecji wyobrażali sobie bogów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bohaterów mitów greckich: Prometeusza, Heraklesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: mitologia, mit, heros, Hades <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie Delfy wymienić główne cechy religii starożytnych Greków 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> dziedziny życia i zajęcia, którym patronowali bogowie greccy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować system wierzeń w Grecji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Chaos, Tartar, wyrocznia, Pytia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić wyobrażenia Greków na temat życia po śmierci 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> rolę, jaką w greckiej religii odgrywała mitologia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wytłumaczyć, w jakim celu Grecy korzystali z wyroczni
9. Na olimpijskim stadionie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 776 p.n.e. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: igrzyska olimpijskie, olimpiada <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Olimpię przedstawić najważniejsze podobieństwa i różnice między igrzyskami rozgrywanymi w starożytności 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> dyscypliny sportowe rozgrywane podczas starożytnych igrzysk olimpijskich <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: dyscypliny lekkoatletyczne, ciężka atletyka, wieniec oliwny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić cechy starożytnych igrzysk olimpijskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> zasady obowiązujące zawodników uczestniczących w starożytnych igrzyskach olimpijskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić zasady organizacji igrzysk 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pokój boży, atleci cele wychowania starożytnych Greków <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać budowle odnoszące się do sportowego i religijnego charakteru igrzysk 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: gimnazjon, stadion rolę i charakter igrzysk organizowanych w starożytnej Grecji <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg igrzysk olimpijskich

	i współcześnie	<ul style="list-style-type: none"> dostrzec na przykładzie igrzysk olimpijskich wpływ starożytności na współczesność 			
10. Co zawdzięczamy starożytnym Grekom?	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Fidiasza, Homera <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Akropol, Partenon, tragedia, komedia <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd ateńskiego Akropolu wskazać różnice między grecką tragedią a komedią 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Sokratesa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: filozofia, filozofowie przyrody co oznacza stwierdzenie Sokratesa: <i>Wiem, że nic nie wiem</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania Greków w dziedzinie architektury i teatru wyjaśnić, czym zajmowali się pierwsi filozofowie dostrzec wpływ kultury starożytnej Grecji na współczesną kulturę 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: maska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisać wygląd starożytnego teatru greckiego wskazać wyrazy pochodzenia greckiego obecne we współczesnym języku polskim 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Myrona, Sofoklesa, Archimedesa, Hipokratesa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o okolicznościach narodzin teatru wymienić najważniejsze osiągnięcia naukowe starożytnych Greków ocenić dokonania starożytnych Greków 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> streścić <i>Iliadę</i> i <i>Odyseję</i> omówić działalność Sokratesa
11. Od republiki do cesarstwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 753 p.n.e., ok. 500 p.n.e. postacie: Juliusza Cezara, Oktawiana Augusta <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Imperium Rzymskie, legion, imperium, republika, cesarstwo 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> bohaterów mitów rzymskich: Romulusa i Remusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: zgromadzenia ludowe, konsulowie, senat, senatorowie, trybun ludowy, prawo weta <p>Uczeń potrafi:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 49 p.n.e., 30 p.n.e. legendę o założeniu Rzymu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: arystokracja <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o organizacji armii rzymskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić organizację republiki rzymskiej przedstawić organizację cesarstwa rzymskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> różnice w sposobie rządzenia państwem w okresie istnienia republiki i cesarstwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać republikę rzymską i demokrację ateńską

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie Italię i Rzym • zlokalizować w czasie okresu istnienia monarchii w Rzymie 	<ul style="list-style-type: none"> • określić zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego w II w. n.e. • wymienić elementy uzbrojenia rzymskiego legionisty 			
12. Społeczeństwo antycznego Rzymu	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić warunki życia mieszkańców starożytnego Rzymu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić stosunek Rzymian do niewolników 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • różne grupy wchodzące w skład społeczeństwa rzymskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: proletariusze, niewolnik, wyzwoleniec, arystokraci <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić pozycję arystokratów i proletariuszy oraz niewolników i wyzwolenców w rzymskim społeczeństwie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uprawnienia kobiety i mężczyzny w rzymskiej rodzinie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić najważniejsze informacje na temat trybu życia arystokratów, proletariuszy, niewolników i wyzwolenców • opowiedzieć o życiu rzymskiej rodziny 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o wyglądzie Rzymu w starożytności
13. Osiągnięcia starożytnych Rzymian	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Forum Romanum, akwedukt, amfiteatr, igrzyska, gladiator, amfiteatr Flawiuszów (Kolosium) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego służyły amfiteatry i akwedukty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykłady rozwiązań architektonicznych stosowanych przez Rzymian <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: łuk architektoniczny, kopuła, Panteon, łuk triumfalny, termy, cyrk, łacina 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: bazylika, Circus Maximus, języki romańskie • znaczenie dróg w starożytnym Rzymie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd Forum Romanum • zinterpretować sformułowanie: <i>Wszystkie</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować osiągnięcia starożytnego Rzymu • przedstawić sposób budowy akweduktu • wyjaśnić, w jaki sposób Rzymianie budowali drogi 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Wergiliusza, Horacego, Owidiusza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania wybitnych przedstawicieli literatury rzymskiej

		<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, do czego służyły terminy i cyrki • dostrzec na przykładzie prawa rzymskiego i łaciny wpływ starożytności na współczesność 	<i>drogi prowadzą do Rzymu</i>		
14. Narodziny chrześcijaństwa	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 6 p.n.e., 30 n.e. • postać: Jezusa Chrystusa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: tolerancja religijna, Ewangelia, chrześcijaństwo, Kościół, chrześcijanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Palestynę • opowiedzieć o życiu i działalności Jezusa Chrystusa 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 64, 313, 380 • wybranych bogów rzymskich i ich greckich odpowiedników <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: apostoł <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić główne cechy systemu wierzeń starożytnych Rzymian • przedstawić metody prześladowania pierwszych chrześcijan • zlokalizować obszary rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w III–V w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Nerona, Konstantyna Wielkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego Żydzi i Rzymianie prześladowali pierwszych chrześcijan 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: św. Pawła, św. Piotra <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, które spowodowały, że chrześcijaństwo przetrwało mimo prześladowań 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o narodzinach chrześcijaństwa i jego rozpowszechnianiu się w czasach starożytnych
15. Cesarstwo bizantyjskie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 476, 1453 • postać: Justyniana I Wielkiego • podstawowe różnice między Kościołem katolickim i Kościołem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny podziału Imperium Rzymskiego na część zachodnią i wschodnią <p>Uczeń rozumie:</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1054 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Germanie, tzw. Kodeks Justyniana 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 395 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: „Nowy Rzym”, ikona, patriarcha, kłątwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności powstania i rozwój Konstantynopola • ocenić postać Justyniana Wielkiego

	<p>prawosławnym</p> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Bizancjum, wielka schizma wschodnia, Kościół katolicki, Kościół prawosławny • przyczyny rozłamu chrześcijaństwa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Konstantynopol • wymienić wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku zachodniego cesarstwa rzymskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Hagia Sophia, spór o pierwszeństwo w Kościele <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • umiejscowić w przestrzeni zasięg i zmiany terytorialne cesarstwa bizantyjskiego • wymienić największe osiągnięcia Bizancjum w dziedzinie kultury • opowiedzieć o dokonaniach Bizancjum w dziedzinie architektury 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd świątyni Hagia Sophia • scharakteryzować relacje między wschodnimi i zachodnimi chrześcijanami 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności upadku cesarstwa bizantyjskiego • przedstawić dokonania Justyniana Wielkiego • przedstawić okoliczności, w których doszło do wielkiej schizmy wschodniej 	
16. Początki islamu	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 622 • postać: Mahometa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Arabowie, islam, muzułmanin, Koran <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Półwysep Arabski, Mekkę i Medynę • zlokalizować na mapie podboje dokonane przez Arabów od VII do IX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady islamu • przykłady osiągnięć cywilizacji arabskiej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ramadan, dżihad (święta wojna) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać warunki naturalne panujące na Półwyspie Arabskim • opowiedzieć o podbojach arabskich • wskazać wyrazy pochodzenia arabskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Al-Kaba, hidżra • rolę Arabów jako pośredników między cywilizacją Wschodu i Zachodu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować życie i wierzenia plemion arabskich przed VII w. • wyjaśnić, co zadecydowało o sukcesach podbojów arabskich • zlokalizować na mapie główne ośrodki polityczne Arabów 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: kalif, kalifat • wpływ religii na politykę ekspansji prowadzoną przez Arabów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować system religijny stworzony przez Mahometa • opowiedzieć o osiągnięciach cywilizacji arabskiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do powstania islamu • dostrzec związki między islamem a judaizmem i chrześcijaństwem

		obecne we współczesnym języku polskim	<ul style="list-style-type: none"> dostrzec wpływ kultury islamskiej na Europę 		
17. Państwo Karola Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Karola Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: odrodzenie karolińskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zasięg Imperium Karolińskiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> przyczyny, które skłoniły Chlodwiga do przyjęcia chrztu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie pierwsze siedziby Franków określić rolę chrześcijaństwa w umacnianiu państwa Franków wyjaśnić, w czym przejawiało się odrodzenie karolińskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 756, 800 postacie: Chlodwiga, Pepina Krótkiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o podbojach dokonanych przez Karola Wielkiego przedstawić okoliczności odnowienia zachodniego cesarstwa rzymskiego 	<p>Uczeń rozumie</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: sztuki wyzwolone <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności utworzenia Państwa Kościelnego scharakteryzować organizację państwa Karola Wielkiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie porozumienia między Pepinem Krótkim a papieżem dla losów obu tych przywódców <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównać Imperium Karolińskie ze starożytnym cesarstwem rzymskim ocenić rolę Karola Wielkiego w rozwoju cywilizacji europejskiej
18. Nowe państwa w Europie	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 843 postać: Ottona I postanowienia traktatu w Verdun <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Słowianie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie państwa powstałe w wyniku postanowień traktatu w Verdun wymienić państwa słowiańskie utworzone 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: możnowładca, Święte Cesarstwo Rzymskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> zlokalizować na mapie obszary wchodzące w skład Świętego Cesarstwa Rzymskiego zlokalizować na mapie nowe państwa powstałe w Europie od IX w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 962 postacie: Lotara, Karola Łysego, Ludwika Niemieckiego największe zagrożenia dla wczesno-średniowiecznej Europy <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Normanowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności rozpadu monarchii Karola Wielkiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 955 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić sytuację polityczną w Europie od II połowy IX w. przedstawić okoliczności powstania Świętego Cesarstwa Rzymskiego scharakteryzować relacje między Słowianami a władcami niemieckimi 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do powstania Królestwa Niemiec i Królestwa Węgier

	w X w.		<ul style="list-style-type: none"> opowiedzieć o dokonaniach Ottona I 		
19. Walka cesarza z papieżem	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postacie: Grzegorza VII, Henryka IV postanowienia ugody w Wormacji <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: inwestytura istotę sporu o inwestyturę <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić poglądy Grzegorza VII na temat pozycji papieża w Europie przedstawić poglądy Henryka IV na temat pozycji cesarza w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1122 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> istotę sporu między Grzegorzem VII a Henrykiem IV <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jaki wpływ na pozycję papieża i cesarza w Europie miał spór o inwestyturę 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1059, 1077 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: konklawe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować sytuację panującą we wczesno-średniowiecznym Kościele 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pastorał, reforma kluniacka, kardynał, antypapież <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić założenia reformy kluniackiej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić relacje między papieżem a cesarzem do X w. opisać przebieg sporu o inwestyturę
20. Wyprawy krzyżowe	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> postać: Urbana II nazwy zakonów rycerskich utworzonych przez krzyżowców <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: krucjata (wyprawa krzyżowa), zakon rycerski cele istnienia zakonów rycerskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie państwa założone na Bliskim Wschodzie przez krzyżowców 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1095, 1096, 1099 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: Turcy seldżuccy znaczenie Jerozolimy dla wyznawców trzech wielkich religii monoteistycznych <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić przyczyny krucjat przedstawić skutki wypraw krzyżowych 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: krzyżowiec <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg pierwszej krucjaty 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1204, 1291 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rekonkwista <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić okoliczności, w jakich Jerozolima i Palestyna znalazły się w rękach Turków seldżuckich wyjaśnić, co wydarzyło się na synodzie w Clermont 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować organizację państw założonych przez krzyżowców przedstawić przebieg i skutki czwartej wyprawy krzyżowej

<p>21. Feudalna Europa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stany średniowiecznego społeczeństwa <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: stan, rycerstwo, lenno, senior, wasal, feudalizm <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić prawa oraz obowiązki seniora i wasala 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne feudalizmu • podstawowe zasady obowiązujące w systemie feudalnym <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: suzeren, poddany, hołd lenny, inwestytura, rozdrobnienie feudalne • zasady, na jakich opierała się organizacja społeczeństwa średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić zależności społeczne oparte na prawie lennym 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ciężkozbrojny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić cechy charakterystyczne feudalizmu • wyjaśnić, jak przebiegała uroczystość nadania lenna 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wpływ feudalizmu na sytuację polityczną, gospodarczą i społeczną średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić proces kształtowania się rycerstwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić funkcjonowanie systemu feudalnego
<p>22. Na rycerskim zamku</p>	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rycerz, rycerz bez skazy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić cechy charakterystyczne wzoru osobowego średniowiecznego rycerza 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze elementy zabudowy średniowiecznego zamku <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: turniej rycerski, rozejm boży, pasowanie na rycerza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie były cele organizowania turniejów rycerskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementy uzbrojenia średniowiecznego rycerza <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: paż, giermek <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przebiegu turnieju rycerskiego • wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę Kościoła w zmianie wizerunku średniowiecznego rycerza <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować zamek średniowieczny • wyjaśnić, jakie warunki należało spełnić, aby zostać rycerzem • przedstawić wychowanie dziewczynek w średniowieczu i pozycję kobiety w średniowiecznym społeczeństwie 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, jak wyglądała uroczystość pasowania na rycerza

<p>23. Średniowieczni mieszcianie i chłopi</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze budowle średniowiecznego miasta • główne zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast • rodzaje prac wykonywanych przez średniowiecznych chłopów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: mury miejskie, rynek, ratusz, mieszczanin, cech <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, czym różniło się średniowieczne miasto od średniowiecznej ws 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • grupy społeczne zamieszkujące średniowieczne miasto <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: baszta, patrycjat, pospólstwo, plebs, rada miejska, pańszczyzna, dziesięcina <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, kto i w jaki sposób zarządzał średniowiecznym miastem • przedstawić pozycję chłopów na tle pozycji przedstawicieli innych stanów społecznych • wyjaśnić znaczenie cechów w życiu gospodarczym miasta 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: prawa miejskie, sołtys <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić warunki życia w średniowiecznym mieście • przedstawić warunki życia w średniowiecznej wsi 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czeladnik, majstersztyk <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować mieszkańców średniowiecznego miasta i ich życie • scharakteryzować stan chłopski w średniowieczu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd średniowiecznego miasta • porównać kulturę miejską z kulturą rycerską
<p>24. Duchowieństwo i kultura średniowiecza</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy największych zakonów w średniowiecznej Europie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: średniowieczny uniwersalizm, benedyktyni, franciszkanie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cechy charakterystyczne stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: styl romański, styl gotycki, ostrołuki, uniwersytet 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ramy chronologiczne występowania stylu romańskiego i stylu gotyckiego w architekturze <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: zakon żebraczy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd klasztoru w 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: św. Benedykta, św. Franciszka z Asyżu • główne zalecenia reguły zakonnej benedyktynów <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: reguła • znaczenie religii i Kościoła w funkcjonowaniu 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wkład benedyktynów w rozwój kultury średniowiecznej Europy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić główne założenia działalności średniowiecznych zakonów

	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić istotę średniowiecznego uniwersalizmu 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odróżnić styl romański od gotyckiego • podać przykłady budowl w stylu romańskim i gotyckim • wymienić miasta, w których powstały pierwsze uniwersytety 	<p>Sankt Gallen</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny powstania uniwersytetów 	<p>średniowiecznego społeczeństwa</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę uniwersytetów 	
25. Początki Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 966, 972 • postacie: Mieszka I, Dobrawy • nazwy plemion zamieszkujących ziemie polskie w IX w. • legendy dotyczące początków państwa polskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Słowianie, Piastowie, Polanie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlokalizować na mapie obszar państwa Polan oraz terytorium państwa Mieszka I na początku i pod koniec jego panowania • wymienić najważniejsze przyczyny chrztu Polski • wskazać na mapie Cedynię 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: ok. 960 • ramy chronologiczne panowania dynastii Piastów w Polsce <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plemię, monarchia patrymonialna, drużyna • dlaczego o Polsce w X w. mówi się państwo Mieszka I • znaczenie przyjęcia chrztu przez Mieszka dla państwa polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie zmiany w państwie i w społeczeństwie spowodował chrzest Mieszka • wymienić tereny podbite przez Mieszka I 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Hodona • grupy społeczne zamieszkujące państwo Mieszka I <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakich okolicznościach władzę na ziemiach polskich przejęli Piastowie • przedstawić okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację państwa Mieszka I 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić polityczne i militarne dokonania władcy po przyjęciu chrztu

<p>26. Polska Bolesława Chrobrego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1000, 1025 • postaci: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha • decyzje dotyczące organizacji kościelnej w Polsce podjęte przez papieża <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: zjazd gnieźnieński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o zjeździe gnieźnieńskim • wskazać na mapie arcybiskupstwo i biskupstwa utworzone w Polsce w 1000 r. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 997 • postać: Ottona III <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Prusowie, wyprawa misyjna • znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego dla rozwoju organizacji kościelnej i państwowej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny podbite przez Bolesława Chrobrego • przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1002–1018 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: wojna podjazdowa • przyczyny, które skłoniły księcia Bolesława do zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić wygląd i uzbrojenie wojownika należącego do drużyny książęcej • przedstawić rozwój terytorialny państwa Bolesława Chrobrego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1004, 1018 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skutki zjazdu gnieźnieńskiego • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wyprawy na Kijów • ocenić polityczne znaczenie koronacji 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę i znaczenie drużyny książęcej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg i skutki wyprawy misyjnej biskupa Wojciecha • przedstawić przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-niemieckich w latach 1002–1018 • ocenić dokonania Bolesława Chrobrego
<p>27. W najdawniejszej Polsce</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przykładowe obowiązki mieszkańców najdawniejszej Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jakie było przeznaczenie grodów w państwie pierwszych Piastów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zadania drużyny książęcej <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić organizację państwa polskiego w X i XI w. • przedstawić strukturę i zadania mieszkańców Polski w X i XI w. 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • produkty wchodzące w skład jadłospisu mieszkańców Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zależności między księciem, drużyną a mieszkańcami w państwie Mieszka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd grodu na Ostrowie Lednickim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić warunki życia mieszkańców Polski pierwszych Piastów • opisać życie i obyczaje mieszkańców Polski w X i XI w. 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować państwo pierwszych Piastów • ocenić wpływ chrztu i tworzenia się państwowości polskiej na życie mieszkańców państwa pierwszych Piastów

<p>28. Upadek i odbudowa państwa</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1031 • postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, biskupa Stanisława <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przyczyny kryzysu państwa polskiego za panowania Mieszka II • przedstawić skutki powstania ludowego w Wielkopolsce i najazdu Brzetysława na ziemie polskie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1038, 1058, 1076 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: powstanie ludowe <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • synchronizować wydarzenia w Polsce z wydarzeniami w Europie Zachodniej w XI w. • przedstawić podłoże i konsekwencje konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić sposób utrzymania wojska, który rozwinął się za panowania Kazimierza Odnowiciela • omówić zmiany terytorialne państwa pierwszych Piastów 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1039, 1079 • postać: Brzetysława <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację na ziemiach polskich po śmierci Mieszka II • ocenić skutki polityki Bolesława Śmiałego w stosunku do cesarza Henryka IV 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować i ocenić dokonania Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela i Bolesława Śmiałego
<p>29. Polska Bolesława Krzywoustego</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1138 • postacie: Bolesława Krzywoustego, Anonima tzw. Galla • władców piastowskich rządzących Polską od X do XII w. <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ustawa sukcesyjna, zasada senioratu, senior, dzielnica senioralna, dzielnice dziedziczne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny wydania ustawy sukcesyjnej • wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1108, 1109 • postacie: Władysława Hermana, Zbigniewa, Henryka V <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przyczyny sporu między Bolesławem a Zbigniewem i wyjaśnić, jaki był jego finał • wymienić żądania Henryka V wobec Bolesława • wskazać na mapie Głogów • przedstawić założenia ustawy sukcesyjnej • wskazać skutki wydania ustawy sukcesyjnej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1079, 1102 • pojęcie: trybut <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie podział ziem polskich po śmierci Władysława Hermana • przedstawić charakter działań zbrojnych prowadzonych przez Bolesława w czasie wojny z Niemcami 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego Bolesław Krzywousty zdecydował się na odbycie publicznej pokuty po śmierci Zbigniewa <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić przebieg wojny Bolesława Krzywoustego z Niemcami • przedstawić okoliczności podboju Pomorza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie Pomorza dla funkcjonowania gospodarki państwa polskiego • ocenić dokonania Bolesława Krzywoustego

	dzielnice utworzone na mocy ustawy sukcesyjnej				
30. Rozbicie dzielnicowe Polski	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1228, 1230 • postać: Konrada Mazowieckiego • ramy chronologiczne rozbicia dzielnicowego Polski <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rozbicie dzielnicowe Polski, Krzyżacy (zakon krzyżacki) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny i okoliczności pojawienia się Krzyżaków na ziemiach polskich • wskazać na mapie ziemię chełmińską 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Władysława Wygnańca • przyczyny upadku zasady senioratu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Inflanty <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie ziemie utracone przez Polskę w okresie rozbicia dzielnicowego • przedstawić konsekwencje rozbicia dzielnicowego Polski 	<p>Uczeń zna</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1190, 1283 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego pojawienie się Krzyżaków było zagrożeniem dla państwa polskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać przejawy i skutki słabej obronności granic Polski w okresie rozbicia dzielnicowego • scharakteryzować działalność Krzyżaków prowadzoną na opanowanych terenach 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności wygnania Władysława z Polski • opowiedzieć o roli Brandenburgii i celach politycznych tego państwa 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować okres rozbicia dzielnicowego • przedstawić rozwój terytorialny państwa krzyżackiego • ocenić skutki sprowadzenia zakonu krzyżackiego dla państwa polskiego
31. Polska w XIII wieku	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: kolonizacja niemiecka <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określić ramy czasowe kolonizacji niemieckiej • wskazać na mapie obszary objęte 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Henryka Brodatego • podstawowe założenia lokacji na prawie niemieckim <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: czynsz, wolnizna, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: gospodarka towarowo-pieniężna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić politykę Henryka Brodatego • wyjaśnić, jak doszło do powstania gospodarki 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny, które skłaniały osadników niemieckich do przybywania na ziemie polskie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój cywilizacyjny Śląska w XIII w. • dostrzec związki między 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić sytuację gospodarczą miast i wsi w XIII w.

	<p>kolonizacją niemiecką</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić skutki kolonizacji niemieckiej 	<p>prawo składu</p> <ul style="list-style-type: none"> • na czym polegała lokacja na prawie niemieckim <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać szanse i zagrożenia dla Polski i Polaków wynikające z pojawienia się dużej grupy ludności obcej językowo i kulturowo • wymienić towary sprzedawane przez mieszkańców Polski, a także sprowadzane do Polski ze Wschodu i z Zachodu 	<p>towarowo-pieniężnej na ziemiach polskich</p>	<p>rozwojem ruchu osadniczego a ożywieniem gospodarczym</p>	
32. Dążenie do jedności państwa	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić przedstawicieli społeczeństwa polskiego, którzy popierali ideę zjednoczenia ziem polskich • wyjaśnić, z jakich powodów niektóre grupy społeczeństwa popierały ideę zjednoczenia ziem polskich 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1241 • postać: Henryka Pobożnego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Mongołowie (Tatarzy) <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać armię mongolską z europejskim rycerstwem 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Wincentego Kadłubka <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie klęski w bitwie pod Legnicą dla przebiegu procesu jednoczenia ziem polskich <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o przebiegu bitwy pod Legnicą • opisać uzbrojenie wojownika mongolskiego 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1238, 1240 • postać: Czyngis-chana <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić okoliczności, przebieg i skutki najazdu Mongołów na ziemie polskie • scharakteryzować rolę Kościoła w procesie jednoczenia ziem polskich 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę Kościoła w utrzymaniu jedności ziem polskich
33. Zjednoczona Polska	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1320 • postać: Władysława 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1296, 1300, 1308, 1309, 1331 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1295, 1305, 1327–1332 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować relacje polsko- 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić panowanie Władysława Łokietka

	<p>Łokietka</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie ziemie zajęte przez Władysława Łokietka i pozostające poza granicami państwa 	<ul style="list-style-type: none"> postać: Przemysła II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcie: rzeź Gdańska <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, jak doszło do śmierci Przemysła II wskazać na mapie zasięg terytorialny państwa Przemysła II wymienić etapy jednoczenia ziem polskich przez Władysława Łokietka 	<ul style="list-style-type: none"> postać: Wacława II <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: starosta, proces w Inowrocławiu <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić okoliczności koronacji królewskiej Przemysła II scharakteryzować rządy Wacława II 	<p>-krzyżackie w latach 1308–1309 oraz w latach 1320–1332</p>	
34. Polska Kazimierza Wielkiego	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1333, 1364, 1370 postać: Kazimierza Wielkiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: uniwersytet, zjazd monarchów w Krakowie <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w okresie panowania Kazimierza Wielkiego wyjaśnić przyczyny założenia Akademii Krakowskiej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1343 najważniejsze zagrożenia zewnętrzne państwa polskiego po 1333 r. postanowienia pokoju w Kaliszu <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: pokój wieczysty w Kaliszu, tolerancja religijna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić rolę Kazimierza Wielkiego w tworzeniu pozycji Polski w Europie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyrok sądu papieskiego w Warszawie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: proces w Warszawie, statuty praw <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie obronności kraju 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1339, 1340 <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować pozycję międzynarodową Polski na początku panowania Kazimierza Wielkiego omówić dokonania Kazimierza Wielkiego w polityce wewnętrznej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> scharakteryzować zmiany struktury społecznej i wyznaniowej na ziemiach polskich po zajęciu Rusi Halickiej ocenić dokonania Kazimierza Wielkiego w dziedzinie polityki wewnętrznej i zagranicznej
35.	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń zna:	Uczeń rozumie:	Uczeń potrafi:

<p>Unia Polski z Litwą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • daty: 1370, 1385, 1386 • postaci: Jadwigi Andegaweńskiej, Władysława Jagiełły • postanowienia umowy o unii zawartej w Krewie <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: unia personalna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej • wskazać na mapie państwo polsko-litewskie po zawarciu unii 	<ul style="list-style-type: none"> • datę: 1384 • postać: Ludwika Węgierskiego • wrogów Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korzyści wynikające z unii dla Polski i dla Wielkiego Księstwa Litewskiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić okoliczności zawarcia unii personalnej między Polską i Węgrami • wskazać na mapie państwo polsko-węgierskiej powstałe w wyniku unii personalnej oraz Wielkie Księstwo Litewskie 	<ul style="list-style-type: none"> • datę: 1400 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: Uniwersytet Jagielloński <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny nadania przez Ludwika Węgierskiego przywileju polskiemu rycerstwu • przedstawić okoliczności, w jakich doszło do odnowienia Akademii Krakowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: bojarzy <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania Ludwika Węgierskiego jako króla Polski • przedstawić najważniejsze problemy Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenić znaczenie odnowienia Akademii Krakowskiej
<p>36. Wielka wojna z zakonem krzyżackim</p>	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1409–1411, 15 VII 1410, 1411 • siły walczące w bitwie pod Grunwaldem po stronie polsko-litewskiej oraz krzyżackiej • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: wielka wojna, 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • znaczenie polsko-litewskiego zwycięstwa pod Grunwaldem <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego za panowania Władysława Jagiełły • wyjaśnić okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić relacje między Polakami i Litwinami a Krzyżakami po zawarciu unii • dostrzec dysproporcje między zwycięstwem grunwaldzkim a postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego • wyjaśnić przyczyny klęski Krzyżaków pod Grunwaldem 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dlaczego unia polsko-litewska negatywnie odbiła się na sytuacji politycznej zakonu krzyżackiego <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd zamku krzyżackiego w Malborku • przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić skutki wielkiej wojny dla państwa polsko-litewskiego oraz dla zakonu krzyżackiego

	<p>pierwszy pokój toruński</p> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie Grunwald wskazać na mapie miejsca związane z postanowieniami pierwszego pokoju toruńskiego 				
37. Synowie Jagiełły	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1454, 1466 postacie: Władysław Warneńczyk, Kazimierz Jagiellończyk okres, w którym istniała w Polsce monarchia dziedziczna postanowienia drugiego pokoju toruńskiego <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: monarchia dziedziczna, monarchia elekcyjna, wojna trzynastoletnia, drugi pokój toruński, lenno, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie charakter monarchii Jagiellonów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazać na mapie 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1444, 1453 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Związek Pruski, inkorporacja, pospolite ruszenie charakter monarchii Jagiellonów <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienić przyczyny wybuchu wojny z Krzyżakami 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> datę: 1440 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> pojęcia: Turcy osmańscy, wojsko najemne <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> lokalizować na mapie imperium Turków osmańskich i państwa zagrożone ich najazdem przedstawić przebieg wojny trzynastoletniej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> daty: 1434, 1447, 1462 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> znaczenie klęski warneńskiej dla unii Polski z Węgrami oraz z Litwą <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, na czym polegało zagrożenie tureckie w Europie w XV w. przedstawić okoliczności zawarcia drugiej unii Polski z Węgrami wyjaśnić okoliczności klęski w bitwie pod Warną zanalizować przyczyny i skutki wystąpienia Związku Pruskiego przeciw Krzyżakom 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawić przebieg wojny z Turcją ocenić znaczenie odzyskania Pomorza Gdańskiego i ujścia Wisły dla dalszego rozwoju państwa polskiego

	tereny odzyskane przez Polskę w wyniku wojny trzynastoletniej				
38. Od rycerstwa do szlachty	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stany sejmujące w sejmie walnym oraz ich uprawnienia <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywilej, szlachta, przywilej szlachecki, posłowie, sejm walny <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić wpływ przywilejów na pozycję króla w Polsce 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • treść przywilejów koszyckiego i cerekwicko-nieszawskiego oraz wydanych w Czerwińsku, Jedlni i Krakowie • treść konstytucji <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: przywilej koszycki, przywilej cerekwicko-nieszawski, sejmiki szlacheckie, sejm walny, monarchia stanowa • przyczyny słabości miast i mieszczaństwa w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, dlaczego wykształciła się polityczna reprezentacja stanu szlacheckiego • wyjaśnić, dlaczego w Polsce nie doszło do wykształcenia się monarchii stanowej 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1374, 1422, 1430, 1433, 1454, 1505 <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: konstytucja (ustawa sejmowa) • wpływ przywilejów na proces przekształcania się rycerstwa w szlachtę • relacje między instytucjami sprawującymi władzę w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd XVI-wiecznych przedstawicieli stanu szlacheckiego • opisać wygląd XVIII-wiecznego dworu szlacheckiego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: ustrój monarchiczno-szlachecki • związek między nadawanymi szlachcie przywilejami a jej rosnącą pozycją polityczną w państwie • znaczenie uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować rozwój uprawnień stanu szlacheckiego • wyjaśnić organizację oraz sposób działania sejmu walnego 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rolę i znaczenie szlachty w kształtowaniu ustroju Polski <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sposób funkcjonowania sejmików szlacheckich • przedstawić okoliczności wykształcenia się sejmu walnego • scharakteryzować ustrój Polski od XVI do XVIII w. • ocenić wpływ rosnącej pozycji szlachty na pozycję króla i innych stanów społecznych
39. Polska i Litwa w XV wieku	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postać: Mikołaja Kopernika 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Wita Stwosza, Pawła Włodkowica, Jana Długosza 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szkoła parafialna, szkoła katedralna 	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sytuację przedstawicieli innych religii i wyznań w Europie Zachodniej 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocenić rolę Kościoła w systemie edukacji w średniowieczu

	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: tolerancja religijna <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dokonania Mikołaja Kopernika 	<ul style="list-style-type: none"> • główne narodowości i wyznania w Polsce średniowiecznej <p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przyczyny istnienia tolerancji religijnej w Polsce <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić dorobek kultury schyłku średniowiecza w Polsce • przedstawić dokonania Pawła Włodkowica i Jana Długosza 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównać rozwój cywilizacyjny ziem polskich i Europy Zachodniej w średniowieczu • opisać wygląd ołtarza Wita Stwosza • scharakteryzować działalność Akademii Krakowskiej w okresie późnego średniowiecza 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: stypendium <p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawić strukturę i funkcjonowanie średniowiecznego szkolnictwa • scharakteryzować społeczeństwo Polski późnego średniowiecza 	
--	--	--	---	--	--